

Той, хто нехтує минулим, не має майбутнього! Озираючись назад - рухаємося вперед

10-15 березня 2019 рік

Цьогорічне свято - Всесвітній день прав споживачів, який святкується 15 березня і є визначною датою для багатьох людей по всьому світу, для Союзу споживачів України є особливим, адже напередодні виповнюється 15 років з дня реєстрації організації.

У грудні 2003 року споживчий рух України змінився докорінно, що стало знаменною і водночас історичною подією в громадянському суспільстві - за ініціативою численних розрізнених регіональних організацій, розпоршених по всій території України, було створено Всеукраїнську громадську організацію "Союз споживачів України", яка отримала офіційну реєстрацію 10 березня 2004 року.

На кшталт впливових міжнародних споживчих інституцій, акумулюючи майже сторічний досвід світового споживчого руху, враховуючи найкращі практики громадських організацій Європи і США, Союз голосно проголосив своїм основним завданням сприяти розбудові ефективної державної системи захисту прав споживачів і розвитку цивілізованих ринкових відносин у трикутнику "влада – бізнес – споживач".

Символічно, що отримавши свою путівку у життя напередодні Всесвітнього дня прав споживачів 15 років тому, Союз й дотепер залишається дієздатною та активною організацією на фоні інших існуючих громадських споживчих об'єднань країни. По суті - єдиною громадською організацією, яка усі п'ятнадцять років поспіль опікується споживчими проблемами в Україні: постійно проводить різноманітні моніторинги, аналізує проблеми по окремих ринках товарів та послуг, інформує та навчає, приходиться на допомогу, бореться... Зокрема, організація за час свого існування видала численні просвітницькі та інформаційні матеріали – газета "Споживач", журнали "Потребитель+Рынок", «Потребитель+Власть», юридичні збірники "Споживче право", посібники та брошури для посадовців, бізнесу, науковців, підлітків, школярів тощо. Проводилися регулярні "круглі столи" і дослідження різних сегментів ринку. І це лише невелика толіка повсякденної роботи громадських активістів Союзу, які наполегливо намагаються змінити ситуацію на краще, допомогти та уберегти споживачів від неякісного і небезпечного вибору, вплинути на рух вектору державної політики назустріч громадянам-споживачам. Більше інформації щодо результатів діяльності Союзу можна отримати на сайті організації www.consumerunion.com.ua.

У цей ювілейний для Союзу рік ми із великою шаную і повагою згадуємо тих, хто стояв біля витоків організації, своєю ефективною державною працею і активною громадською позицією був прикладом у суспільстві та вже пішов із життя: Омелян Парубок, Вадим Гуров, Богдан Ступка, Анатолій Воронков, Володимир Зубаченко, Леонід Машкін, Леонід Хаджинов та інші.

Час плине, натомість, споживацькі проблеми з роками критично накопичуються, розростаються неначе снігові кулі, залишаючи все менше простору для прав і свобод, скорочуючи якість і тривалість нашого життя. «Споживачі - це всі ми. Це найбільший економічний прошарок суспільства, який впливає на будь-яке приватне або державне економічне рішення. Але це єдиний голос, який не чути», - цій відомій фразі із виступу президента США Джона Кеннеді перед американським Конгресом, виповнюється 57 років.

Разом з тим, вона жодним чином не втратила своєї актуальності для сьогоднішнього в нашій країні.

Слід зазначити, що Україна перша серед колишніх радянських республік у 1991 році прийняла актуальний для того часу Закон «Про захист прав споживачів», у 1992 році вже був створений центральний орган виконавчої влади щодо захисту прав та інтересів громадян - Держспоживзахист. Окрім цього, основні права споживачів були закріплені статтями 42 і 50 Конституції України. У 2002 році був створений Держспоживстандарт України - центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який об'єднав функції захисту прав споживачів із системою технічного регулювання (метрологія, стандартизація, сертифікація, якість та оцінка відповідності) - як інструменти, що запобігають споживанню громадянами неякісних та небезпечних для їхнього здоров'я і життя товарів та послуг.

Все це дозволило суттєво поліпшити стан споживчого ринку країни, підвищити якість продукції, що виробляється, більш ефективно захищати споживачів. Тоді ж почали розроблятися загальнодержавні програми щодо захисту прав та інтересів споживачів, розпочато реформування системи технічного регулювання, активізувалися гармонізація українського законодавства та стандартів до європейських і міжнародних. У жовтні 2004 року на Генеральній Асамблеї Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) Україна першою з колишніх республік СРСР була обрана до складу її керівного органу – Ради ISO. Здобутків чимало і здавалось, що ще більше їх чекає нас попереду.

На жаль, незважаючи на перші ефективні і успішні кроки, державна споживча політика в Україні так і не стала чітким і довгостроковим пріоритетом для влади. Починаючи з 2005 року країна стала втрачати свої позиції у всіх аспектах, що стосуються як технічного регулювання, так і споживчої політики, а системи державного захисту прав споживачів та технічного регулювання ставали все більш заполітизованими і корумпованими.

Компрадорський капітал та філософія “лавочника”, які протягом тривалого часу домінують у владі, розгорнули шалену атаку на державну систему захисту прав споживачів під псевдогаслами про реформи. Систему розпорошили по секторах державного управління, залишивши споживачів зі своїми проблемами наодинці.

Внаслідок недолугої державної політики, Всесвітній день прав споживачів став святом “зі сльозами на очах”, черговим приводом підсумувати втрати і визнати тектонічні прогалини споживчої політики. Адже, Україна котрий рік поспіль є першою в Європі за смертністю і останньою - за тривалістю життя. А смертність від отруень алкоголем і небезпечними харчовими продуктами, за даними експертів, перевищує смертність від нещасних випадків на виробництві. Прожитковий мінімум наближається до порогу бідності, а ціни на житлово-комунальні послуги, продукти та ліки стали головним інструментом збідніння громадян. На цьому тлі вже не так і вражає статистика трудової міграції українців, цифри якої обраховуються мільйонами заробітчан.

Союз споживачів України з самого початку свого існування мав власний гімн, у приспіві якого був заклик стати еталоном у Європі. На превеликий жаль, до цієї мети надто далеко. Україна входить до ТОП-5 “найнещасніших” економік світу. У той же час, внаслідок падіння виробництва зростає безробіття, скорочується чисельність населення, а ганебний споживчий кошик не змінюється роками. Накопичилися значні проблеми в системі охорони здоров'я та освіти, погіршилася криміногенна ситуація. Корупція, як метастази, вразила всі гілки законодавчої, виконавчої та судової влади. Врешті-решт, людина як споживач не захищена перед свавіллям політиків, чиновників і недобросовісних бізнесменів, обмежуються конституційні права громадян і ЗМІ на свободу слова.

Свого часу результати досліджень та моніторингу Союзу споживачів України були покладені в основу різноманітних аналітичних матеріалів, які спрямовувалися до Верховної Ради України, Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України. В цих матеріалах ми неодноразово звертали увагу влади на те, що ще у 2010 році вченими та експертами Національної академії наук України був підготовлений документ: “Політика технічного регулювання: оцінка ефективності, вибір сприятливого моменту і пріоритетів

реформування", в якому було визначено, що період до 2014 року в Україні можна вважати як крайній термін і критичною точкою для можливості реформування системи технічного регулювання, що важливо для вітчизняних виробників і стану споживчого ринку країни.

Рубікон перетнутий, на дворі 2019 рік і навіть влада нарешті офіційно визнала, що «Споживачі в Україні не захищені державою і законом внаслідок декларативного характеру проголошених прав та відсутності механізмів їх реалізації та відновлення» (витяг з «Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року» схваленої розпорядженням КМУ від 29.03.2017 р. № 217-р).

Союз перестав довіряти владі, не вірить в урядові псевдо реформи, в яких для людей не знайшлося місця, а щоб вплинути на негативні процеси він не полишив своєї боротьби за права споживачів України. Союз в цей час все більше об'єднує свої зусилля з впливовими центральними та регіональними ЗМІ у боротьбі за права людини як споживача, веде системні просвітницькі програми проти шахрайства і корупції у владі.

Здається, що ніщо не в змозі зламати традиційне самоусунення наших політиків та чиновників від обов'язку захищати права громадян країни як споживачів, що передбачено Конституцією України та низкою імplementованих Україною міжнародних документів, зокрема "Керівними принципами для захисту інтересів споживачів", прийнятих на Генеральній асамблеї ООН у 1985 році (із доповненнями у 1999 році), які повинні були стати дорожньою картою для діяльності усіх гілок української влади – законодавчої, виконавчої та судової.

В той же час, ми впевнені, що війна і трагічні події в країні не можуть бути виправданням утисків конституційних прав наших співвітчизників як споживачів, особливо пенсіонерів та соціально-незахищених верств населення, життя яких наразі дуже складне, адже вони знаходяться на межі виживання.

Важливо, що цьогорічне свято споживачів припадає на передвиборчу президентську кампанію в Україні. Апелювати сьогодні до діючої влади – це наче голос волаючого у пустелі. Його ніхто не почує. Втім, всі ми разом повинні вплинути на ситуацію своєю активною громадянською позицією – прийняти участь у виборах і обрати того, хто спроможний покращити соціально-економічну ситуацію в державі, поєднати дії всіх гілок влади, соціально-відповідального бізнесу та інститутів громадянського суспільства та побудувати таку державну систему влади, яка здатна забезпечити досягнення головної мети - високих стандартів якості та безпеки життя народу України на кшталт найкращих світових стандартів. Обрати того, хто не буде мародерствувати на війні і крові власного народу та грабувати споживачів, пенсіонерів, жінок і дітей. Не буде знищувати банки, малий і середній бізнес, як основу економічної і політичної демократії та свободи слова. Обрання заслуговує той, хто забезпечить мир та злагоду в суспільстві, буде піклуватись про якість товарів, робіт і послуг, хто буде дбати про безпеку життя і здоров'я громадян власної держави.

А тому, віддаючи свій голос за того чи іншого кандидата, закликаємо не забувати тезу "Від якості влади – до якості життя!", яка багато років поспіль є девізом Союзу споживачів України. Ми віримо в Україну! Ми віримо, що велика сила народу України в єднанні як споживачів!

Леонід Школьник,
Голова правління Союзу,
Лауреат Державної премії УРСР у галузі
науки і техніки,
Заслужений працівник промисловості
України,
Представник України у Раді ISO
у 2004-2005 роках

Дмитро Степанюк,
Перший заступник Голови правління
Союзу,
Заслужений працівник промисловості
України,
Народний депутат України 2-го скликання
Доктор філософії в галузі права